

Slutrapport

Projektnamn: TRIO

Diarienum: 2009-3080110

Projektperiod : 2010-01-11 - 2011-12-23

1. Sammanfattning

TRIO-projektet har bedrivits som ett samverkansprojekt under åren 2010-2011, mellan kommunerna i Dorotea, Vilhelmina och Åsele som tillsammans bildar region Södra Lappland. I samverkan med ett stort antal aktörer från stat, kommun, landsting, organisationer och företag har vi gemensamt arbetat för att stödja ungdomar i vår bygd som är mellan 16-24 år och inte är i studier eller arbete. Under projektets sista halvår öppnade vi även upp för deltagare över 24 år att ingå i projektet. Målgruppen har haft ett differentierat behov, där en del har varit långtidsarbetslösa andra långtidssjukskrivna, några har haft psykosociala funktionshinder, som behövt särskilda insatser för att komma till sysselsättning. De flesta av ungdomarna är beroende av ekonomiskt stöd från socialtjänsten och/eller Arbetsförmedlingen. Vår styrka i projektet har varit det faktiska arbetet över myndighets- och organisationsgränserna med ambitionen att kunna nyttja alla tillgängliga resurser bättre och underlätta kontakterna med myndigheterna för individen. Projektet har också varit ett sätt att realisera en del av det regionala utvecklingsprogrammets visioner om kompetensutveckling och arbetskraftsförsörjning och på ett strategiskt sätt möta den framtida hotbilden om befolkningsminskning och rekryteringsvårigheter i västerbottens inland.

Projektidén hade under en längre tid bearbetats i den lokala samverkansgruppen i regionen, där representanter från kommunernas socialförvaltning, Landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen finns samlade. De såg en gemensam problematik bland sina respektive målgrupper. Under 2009 tog den lokala samverkansgruppen kontakt med lärcentrum och näringsenheten i Vilhelmina kommun och påbörjade då arbetet med projektplanering och ansökan mer reellt. Samarbetet utvidgades efterhand med ytterligare aktörer och slutligen hade man knutit följande partners till projektet; Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Landstinget, Skatteverket, Kronofogden, Svenska Kyrkan, Vilhelmina, Åsele, Dorotea kommuner samt Företagarna i Södra Lappland. Aktörerna genomförde först en förstudie inom den egen organisation och sedan även en gemensamt under projektplaneringen. Då kunde man konstatera att det fanns stora vinster med samarbetsprojekt för att bättre möta ungdomars behov.

Kommunerna i Södra Lappland, Dorotea, Vilhelmina och Åsele med ungefär 13 300 invånare, bildar det geografiska området för TRIO-projektet och inom kommunerna finns flera verksamheter med intressen i projektet. Socialförvaltningarna har unga klienter med behov av försörjningsstöd och ser en betydande ökning av utbetalningarna. Näringsenheten och Lärcentra arbetar tillsammans för att möta utbildnings- och fortbildningsbehov för regionens medborgare. Arbetsförmedlingen kunde se att ungdomsarbetslösheten i vårt arbetsmarknadsområde hade tydlig negativ utveckling, då arbetslösheten bland ungdomar nästan hade fördubblats från sju procent år 2008 till närmare tretton procent år 2009. Detta samtidigt som det rådde en påtaglig brist på konkreta stödåtgärder. Arbetsförmedlingen såg även mönster i hur männen stannade av tradition kvar på orten även i tuffa tider, samtidigt som kvinnor hellre valde att söka sig till andra kommuner för att studera eller skaffa arbete. För att bemöta den utvecklingen såg arbetsförmedlingen möjligheten med projektet att

målgruppen skulle få upp ögonen för fler möjligheter och bli mer anställningsbara oavsett kön. Försäkringskassans nya regler inom sjukförsäkringen som infördes i juli 2008 innebar ett ökat krav på individen att fullt ut nyttja den egna arbetskapaciteten. Hos flertalet ungdomar i våra kommuner, i psykiskt dåligt tillstånd och med långa sjukdomstider som följd, såg vi ett stort behov av gemensamma insatser. Här såg Försäkringskassan att projektet kunde stödja deltagarna med bland annat social träning och arbetsträning. Landstinget, genom psykiatriska kliniken öppenvård, har kontakt med ungdomsgrupper som har behov av psykosocialt stöd och där det finns en missbruksbild. Landstinget menade att insatserna kan ge förutsättningar för bättre livsvillkor och hälsa för dessa ungdomar, och måste ytterst ses som en förebyggande insats som förhindrar allvarliga sjukdomar.

Skatteverkets och Kronofogdens analyser visade att allt fler ungdomar får problem med sin privatekonomi och såg ett behov av att utbilda och informera mer om de risker som finns och vilka konsekvenserna blir om man till exempel missköter sin privatekonomi och kanske får betalningsanmärkningar. Viktigt såg de också att öka förståelsen för hur vårt skattesystem är uppbyggt och på ett lättfattligt sätt informera om våra skatter, varför vi betalar skatt, vad skatterna används till, konsekvenserna när man arbetar svart, folkbokföringsfrågor mm. Både Skatteverket och Kronofogden skulle bidra med ett informationsmaterial som är anpassat till den aktuella målgruppen.

Svenska kyrkan har en omfattande ungdomsverksamhet och såg att de kunde bidra med sin långa erfarenhet kring frågor rörande värdegrund och etisk orientering. Kunskaper som har till syfte att stärka individen och öka den inneboende kraften hos var och en. Företagarna i Södra Lappland är en företagargrupp, vars medverkan främst har handlat om att ställa praktikplatser till förfogande och ta emot besök både gruppvis och enskilt för deltagare i projektet. Tanken var att ungdomarna, genom deltagande i projektet, skulle öka sin insikt i vad som krävs på arbetsmarknaden och förstå vad innebörden med ökad anställningsbarhet betyder. Företagarna såg också möjligheter i att fler unga skulle få ökade kunskaper om företagande och dess villkor och bli inspirerade till att starta eget företag.

Genom de breda spektra av aktörer såg vi goda möjligheter, att utifrån respektive organisations resurser, sammanföra dessa i ett gemensamt projekt och därigenom skapa fördelar för målgruppen. Fördelar som skulle underlätta för deltagarna att närma sig arbete, studier eller eget företagande. Tillsammans har vi genomfört aktiviteter inom teman som privatekonomi, kost, hälsa, livsstil, företagande, turism, jämställdhet, tillgänglighet och värdegrund i enlighet med vår projektplan. Andra mer individuella aktiviteter har handlat om studievägledning, personlig utveckling, yrkesplanering, jobbsökaktiviteter, och arbetsmarknadskunskap. För att sedan få ökade praktiska erfarenheter om arbetslivet har vi jobbat mycket med företags- och arbetsplatsbesök och arbetspraktik för deltagarna.

2. Projektets resultat

TRIO-projektet har gjort skillnad för ett antal ungdomar, då vi har kunnat utgöra ett mer nära och personligt stöd för deltagarna, än vad våra samarbetspartners har möjlighet till i sina ordinarie verksamheter. Med detta bredare och djupare stöd har vi haft målsättningen är att ge individen lite extra hjälp på vägen. Vi har sett att det ibland bara behövs en liten knuff framåt eller ibland lite mer för att personen ska våga eller bara komma sig för att till exempel ta kontakt med potentiella arbetsgivare, börja läsa upp sina gymnasiebetyg eller våga söka till en utbildning. Cirka tjugo procent av deltagarna har efter avslutat projekt påbörjat studier och insett att det är en bra väg mot ett framtida arbete. Det känns glädjande att vi väckt ett ökat intresse för studier och vi vet också att än fler planerar för studier i framtiden. Det kan handla både om att läsa upp sina gymnasiebetyg för att ta sig in på en speciell utbildning senare eller att genom praktik öka chanserna på att komma

in på en yrkesinriktad utbildning. Vi tror att det faktum att projektverksamheten haft sin bas på våra lärcentrum har haft stor betydelse för det ökade studieintresset. På våra Lärcentrum finns ett brett utbud av utbildningar alltifrån komvux, yrkesvux, högskola, yrkeshögskola till svenska för invandrare och företagsutbildningar. Att projektets deltagare möter andra som studerar och att vi inom projektet jobbar med aktiviteter som ger nya livskunskaper inverkar på deltagarnas vilja att lära sig mer. Ansatsen i projektet är att ständigt visa på nya möjligheter för individen och vi kan se att vi skapat en miljö där lärande uppmuntras och individens nyfikenhet väcks.

Projektet har nått ut till 136 deltagare i Dorotea, Åsele och Vilhelmina tillsammans, alla med varierade behov av stöd och insatser. Efter avslutat projekt har drygt sextio procent av deltagarna gått vidare till arbete eller studier. Övriga deltagare har avslutat projektet på grund av sjukdom, barnledighet, övergång till andra insatser eller då alla insatser som projektet har ansetts som uttömda. Det har varit en stor rörlighet i gruppen då vi haft ett löpande intag av deltagare utifrån de anvisningar av deltagare som våra samarbetspartners har gjort. Samtidigt har vi jobbat hårt för att deltagarna verkligen ska ta nya steg framåt och komma vidare mot studier eller arbete så snart det bara varit möjligt. Vi har sett att just tidsaspekten har påverkat individen och ju lägre tid personen lever i ett utanförskap desto längre och jobbigare blir vägen tillbaka. Paradoxalt nog har det framgångsrika arbetet i projektet med att få snabbt deltagare vidare mot arbete eller studier, påverkat projektets ekonomi negativt. Ett kortare deltagande än planerat har minskat medfinansieringen och därmed budgetutrymmet för projektet. Vi har dock varit uppmärksamma på detta och försökt hålla utgifterna i takt med den medfinansiering som vi haft. En inte alldeles enkel uppgift då vi aldrig kunnat förutse deltagarnas ersättningsnivå och närvarotid på förhand. Här skulle vi gärna se en förändring av reglerna för medfinansieringen och få bättre möjlighet att jobba med de som bäst behöver stöd men kanske har en mycket låg ersättning eller ingen ersättning alls och lever i den så kallade gråzonen. En grupp där vi inte haft något direkt deltagande från är personer med utländsk bakgrund. Förklaringen till detta ser vi främst är att den målgruppen finns inom andra verksamheter som lärcentrums svenska för invandrare och gymnasieskolans induktionsprogram för invandrare.

De lärdomar som vi gjort i projektet är dels de vi gjort genom egna erfarenheter i TRIO-projektets verksamhet men även tack vare de utbyten vi haft med andra projekt och verksamheter. Vi har tagit del av verksamheterna hos Urkraft och Utsikten i Skellefteå, Resurscentrum och Ung resurs i Lycksele, Norrskan i Arvidsjaur, Ungdomstorget i Umeå och Högtrycket i Söderhamn. Där har vi har sett hur de fått goda effekter av samordning av verksamheter och samlokalisering av myndigheter, verksamhet med en bred ansats från rehabilitering till jobb, utvecklande verksamhet med flera pågående projekt, varierat utbud av individuella och gruppvisa aktiviteter, specialistkompetens och det operativa samarbetet kring individen. Lärdomar som vi sökt ta med oss in i vårt projekt och som vi kommer att överlämna till våra samarbetspartners vid avslutandet av projektet.

Särskilt glada är vi att projektet gavs oss möjlighet att göra ett transnationellt utbyte med Vasa stad och där fått ta del av tre olika verksamheter där målgruppen är människor utanför studier och arbete. Vi började dagen på Resurscentrum Föregångarna vars deltagarna erbjöds olika former av dagliga aktiviteter, stödprogram och möjlighet till att gå en alternativ och anpassad skola. De strävade efter ha korta handläggningstider vilket de såg som viktigt för att fånga upp individer som hamnat i ett utanförskap så snabbt som möjligt och erbjuda lämpliga stödåtgärder. Verksamheten hade till stor del byggts upp med hjälp av projektmedel men ambitionen var att jobba mer långsiktigt och de tyckte att det var avgörande för verksamhetens framgång genom att kunna behålla uppbyggd kompetens. Resurscentrum Föregångarna är ett bra exempel på implementering av en projektverksamhet samtidigt som de löpande söker nya projekt för att ytterligare utveckla sin verksamhet. Vi fick även lära oss en del om det finska skolsystemet som genom att ha tydliga mål och ge stöd och stimulans både åt de svaga och starka eleverna, har en av de mest framgångsrika skolorna i världen. Vårt andra besök var hos stiftelsen Jupiter där Vasa stad har samlat flera projekt

och verksamheter, som jobbar främst med målgrupper i behov av rehabilitering och arbetsträning. Genom samordning har de skapat en bred verksamhet för alla oavsett bakgrund och ålder som är i behov av stöd mot framtida studier eller arbete. Sista besöket i Vasa var hos projekt Jalla som hade inriktat sig på språkundervisning och integrationsarbete för invandrare. Många nya lärdomar och tankar fick vi med oss hem och vi har öppnat för ett framtida samarbete med Vasa där det finns möjlighet till ett fortsatt utbyte. Vi upplevde att de verkligen värnade om de svaga och utsatta i samhället och de hade byggt upp väl fungerande strukturer för att stötta dem.

3. Syfte och mål med projektet

TRIO-projektets övergripande syfte, att öka anställningsbarheten hos deltagarna, har hela tiden varit den röda tråden i alla aktiviteter. Utifrån syftet har vi sedan planerat aktiviteternas upplägg och innehåll. Vi har följt projektplanen och genomfört de planerade aktiviteterna. Med löpande muntliga och skriftliga utvärderingar med deltagarna har vi sökt mäta de uppsatta målen. Flera av projektets mål är av kvalitativ karaktär och mätningar av dessa blir därför lätt subjektiva och upplevelsebaserade. Tillsammans med projektets styrgrupp har vi gjort en målgenomgång där vi kunde konstatera att förutom att vissa mål är svåra att mäta också se att en del mål har varit lite realistiskt högt ställda. Som exempel på detta att var femte deltagare planerar för en framtid som egenföretagare. Varför då? Jo för att många i vår målgrupp saknar arbetslivserfarenhet och ekonomiska förutsättningar som ofta krävs för start av verksamhet. Andra exempel på projektmål som är svåra att mäta är; *att samtliga deltagare blir medvetna om betydelsen av jämställdhet och tillgänglighet och att samtliga från aktiviteten värdegrund ska känna ökad trygghet i sina ståndpunkter*. För dessa mål handlar det mycket om deltagarnas egna upplevelser och vi kan bara hoppas att deltagarna genom fördjupad kunskap i respektive ämnesområde får en ökad grad av medvetenhet och trygghet jämfört med tidigare. Genom att behandla dessa ämnesområden, ha genomgångar och föreläsningar som följs av gemensamma diskussioner är vår upplevelse att medvetandegraden har ökat och den aktuella debatten hållits vid liv och även förts framåt. En utveckling vi tror påverkar både individen och även dess omgivning i förlängningen.

Projektets mål att; *samtliga deltagare upprättar en egen handlingsplan utifrån en livs- och yrkesplanering och samtliga får nya betydelsefulla insikter om arbetslivet som är betydelsefulla för deras yrkesplanering*, har vi jobbat dagligen med. Dessa mål har vi uppnått med gott resultat då, som tidigare nämnts, vi slussat över sextio procent vidare till jobb eller studier. Här har det handlat om allt ifrån kartläggning och individuell planering. Det arbetet har påbörjats redan när vi träffat deltagaren första gången och sätter upp målsättningar både kortsiktigt och långsiktigt. Dessa mål och delmål samlas i en handlingsplan som vi sedan följt upp löpande. Varje aktivitet har spelat in i hur processen för individen fortlöper och deltagaren har fått nya kunskaper och insikter att ta med sig. Oavsett om det handlar om företagsbesök, studievägledning, arbetsmarknadskunskap eller jobbsökprocessen.

Med bra föreläsare och ett gott samarbete, med de i projektet ingående aktörer, ser vi målen; *samtliga får ökade kunskaper om privatekonomi samt försäkringskassefrågor och samtliga deltagare får ökade kunskaper inom kost, hälsa och livsstil*, som uppnådda. Detta gäller för alla som hunnit vara med under den tid då just den temaaktiviteten behandlats. Projektets temaaktiviteter har löpt med ett återkommande intervall på sex månader och deltagare som varit med kortare tid än så, har inte hunnit delta vid alla teman. Målsättning att *en av tre gör ett otraditionellt yrkesval och att en av fem planerar för en framtid som företagare efter avslutat projekt*, har vi inte uppnått om det skall vara i direkt anslutning till avslutat projekt. Däremot kan vi genom våra aktiviteter se att många av deltagarna, efter att till exempel ha fått mer kunskaper om företagande, kan tänka sig eller till och med drömmer om att bli företagare längre fram i livet. Samma sak gäller det otraditionella yrkesvalet där vi kan se att vi fått många att öppna ögonen för nya framtida yrkesval. Här handlar det inte bara om att som kvinna välja ett mansdominerande yrkes och tvärtom utan

även om att komma utanför sina egna referensramar. Exempel på detta är att välja något för individen nytt eller obekant och inte göra samma val som sina föräldrar eller andra närstående. Det handlar även om att se till den lokala arbetsmarknaden och vill man verkligen bo kvar måste man anpassa sig efter den. Så även om vi inte lyckats uppnå dessa mål fullt ut kan vi ändå se att projektet gjort skillnad genom att lyfta fram vilka möjligheter som finns ur ett arbetsmarknadsperspektiv och det nära arbetet med deltagarna där vi väglett och stöttat dem mot framtida jobb utifrån deras önskemål och styrkor.

Målsättningen att *åtta av tio är i någon form av arbete, praktik eller studier inom en tremånadersperiod efter avslutat projekt*, har vi uppskattat med hjälp av arbetsförmedlingen och kan där konstatera att rör sig snarare om fem av tio som är i arbete, studier eller praktik. En siffra som gärna skulle vara högre men samtidigt om vi tittar på projektets målgrupp så kan vi se att många inte har varit ute i arbete tidigare och har haft stora behov av stöd. Vi har sett att våra insatser skulle behövas under längre tid och att även små steg framåt är av stor betydelse för många. I definitionen fullföljt projekt har vi tagit med alla deltagare som varit med i projektet i minst sex månader eller de som uppnått projektets syfte fullt ut och gått vidare till arbete, studier eller eget företagande tidigare än sex månader. Den målsättningen, *att nio av tio deltagare fullföljer projektet*, är vi nära att uppnå och har ett utfall på drygt åttio procent. De som svarar för de återstående knappa tjugo procenten är de som blivit sjuka, fått barn, hamnat under vård, helt saknat motivation för deltagande eller mått allt för psykiskt dåligt för att vara i någon slags aktivitet.

Det sista målet i projektbeskrivningen handlar om vad som vi vill ha uppnått med projektet på organisationsnivå, *att samtliga samverkansparter avsätter resurser och upprättar en gemensam handlingsplan för att tillsammans fortsätta arbetet för ungdomar efter projektidens slut*. Projektledningen tillsammans med styrgruppen har diskuterat kring olika behov och vad de olika myndigheterna och organisationerna har för syn på det målet. Det har under slutskedet av projektet kommit fram att det inte finns något behov av en gemensam handlingsplan. Aktörerna ser svårigheter med att införa en gemensam handlingsplan, eftersom respektive myndighet har olika uppdrag och målsättningar i sin organisation.

Styrgruppen har gjort många intressanta reflektioner och analyser där Försäkringskassans representant i styrgruppen funderade över hur projektet har bidragit till att myndigheterna och kommunerna ökat sitt samarbete. Under dessa diskussioner kom det fram att i Åsele upplever att man alltid haft goda relationer och ett gott samarbete, tack vare att Åsele är en liten kommun. I Dorotea upplever man ett liknande klimat som i Åsele. Alla kan dock konstatera att intensiteten i kontakterna har ökat och att det har varit bra att ha TRIO som den sammanbindande länken. Arbetsförmedlingen jobbar med sina uppdrag med matchning, praktik, jobbcoachning mm, utifrån de uppdrag de har och anser att det endast är en mindre grupp som har behovet av det extra stöd som TRIO ger. Försäkringskassan har varit delaktig i projektet men har inte själva anvisat någon deltagare direkt till projektet. Försäkringskassan har haft svårt att hitta rätt målgrupp bland deras kunder. Vi kan konstatera att Försäkringskassans uppdrag har förändrats sedan projektet planerades och de deltagare som skulle kunna vara aktuella som deltagare i projektet är i annan sysselsättning. Det är främst personer som står långt från arbetsmarknaden, kanske har en utvecklingsstörning och behöver särskilt anpassad sysselsättning. Försäkringskassan har ett nära samarbete med arbetsförmedlingen och för personer som haft en längre sjukskrivning finns som regel i rehabiliterande åtgärder där specialister är inkopplade. Slutligen anser psykiatrin att de har ett gott samarbete med andra myndigheter och att det finns upparbetade rutiner, men känner ändå att projektet har varit ett gott stöd för ett antal ungdomar. Engagemanget för projektets målgrupp har förstärkts och de allra flesta aktörerna är mycket nöjda med projektet, om vi tittar på de utvärderingsaktiviteter som gjorts både internt och externt. För att kunna ta ytterligare ett steg och fördjupa samarbetet mer struktur- och lokaliseringmässigt, är det ännu en bit kvar. Projektledningen har dock bestämt att lämna stafettpippen vidare till projektets samverkansaktörer

med de lärdomar och det resultat som TRIO-projektet kommit fram till.

4. Arbetsätt

Arbetet i projektet har skett både på en individuell nivå och i grupp. Där de olika aktiviteterna har fyllt varierande mål och syften hos deltagarna. Vi har jobbat med en individuell handlingsplan för varje deltagare där individens behov av stöd har fått utgöra grunden i planeringen. Samtidigt som vi har försökt ge alla deltagare ett brett utbud av aktiviteter för att visa på för individen nya möjligheter och vägar mot ett framtida arbete eller utbildning. Projektets deltagare har främst kommit via vår samverkanspartner Arbetsförmedlingen som fattat beslut om deltagande. Det har dock inte inneburit att de andra aktörerna stått helt utanför, utan snarare tvärtom, de har varit högst delaktiga i flertalet deltagare men inte varit den organisation som gjort anvisningen till projektet. Projektets ambition att nå ut till unga som lever i en gråzon, utanför alla system, har vi inte lyckats uppnå i önskad utsträckning. De är en viktig del av vår målgrupp och vi kan samtidigt se att de allra flesta ungdomar finns inom någon av de organisationer som projektet samarbetar med på grund av behov av ekonomisk eller socialt stöd. Det innebär att de trots allt är inkluderade och har haft möjlighet att delta i projektet. Vi har dock sett ett behov av ett utvecklat samarbete främst med gymnasieskolan och att det skulle behövas ett mer aktivt arbete med ungdomar som hoppar av skolan och hamnar under det kommunala informationsansvaret. Här har kontakter utvecklats för ett fortsatt arbete med frågan och framför allt har projektet bidragit till att engagemanget i frågan har spridits.

Eftersom deltagarna i projektet har haft ett varierat behov av stöd har också tiden i projektet varit olika. Några har endast deltagit i några veckor innan de gått vidare till arbete eller studier medan andra varit med betydligt längre. Denna flexibilitet har vi sett nödvändig för att kunna möta individens behov av stöd. Vi har lärt oss att även små framsteg kan ha stor betydelse för individen på sikt och sett många fantastiska förändringar i deltagande ungdomars liv bara i förbättrad självkänsla och tro på den egna framtiden. Förutom framsteg av mer mjuk karaktär kan vi glädjas åt att närmare hälften av de deltagare som avslutat projektet har gjort det på grund av övergång till arbete och ytterligare drygt en sjättedel har gått vidare till någon form av utbildning. För de deltagare som gått vidare till arbete har det handlat om både kortare och längre anställningar. Några har haft sin första anställning överhuvudtaget, medan andra som tidigare har haft jobb till och från och under en längre tidsperiod fått möjlighet till en mer varaktig anställning. En anställning som är av sådan grad att de kan försörja sig utan stöd från Arbetsförmedlingen eller sociala att de därmed blir utskrivna ur projektet.

Den metod som vi har jobbat med i projektet kan delas in i tre områden som alla haft olika syften. Först den individuella kartläggningen och framtidsplaneringen där behov och målbilder varit i fokus för att kunna stötta varje individ utifrån dennes behov, både på kort och på lång sikt. Vi har jobbat aktivt med alla deltagares handlingsplaner och fungerat som motivationsmotorer och vägledare, där vi både genom täta individuella uppföljningar och relationsskapande arbetsätt har försökt visa varje individ vilka framtida möjligheter som finns i arbetslivet. Syftet har varit att ge inspiration och fungera som ögonöppnare för vad som finns både närmast runt i våra samhällen men även på bredare front, har vi sett som en av projektets viktigaste uppgifter. Genom att göra tydligt vad som finns och vad som krävs för att nå till uppsatt mål rent konkret, har vi sett att det gjort skillnad i hur deltagarna fortsätter sin väg mot framtiden. Där har projektets andra arbetsområde, de arbetsmarknadsnära aktiviteterna som företagsbesöken, jobbsökaraktiviteterna och praktikperioderna, haft stor betydelse för att deltagarna ska närma sig arbetsmarknaden och öka sin anställningsbarhet. Genom delaktighet i arbetslivet har deltagarna fått ökade kunskaper och erfarenheter och därmed en ökad självkänsla och framtidstro. Arbetspraktiken har många gånger varit en inkörsport till en arbetsplats. Deltagarna först fått visa vad de går för innan anställning blivit aktuell. Från deltagarnas sida har de haft möjlighet att prova på ett nytt yrke och skaffa sig

yrkeskunskaper att ta med sig till nästa arbetsplats. Praktikperioderna har även fyllt en viktig social funktion där deltagarna fått träffa nya människor, passa tider och ta visst ansvar tillsammans med sin handledare.

Det tredje arbetsområdet för i arbetet med deltagarna har handlat om alla de temaaktiviteter som vi haft. Där har vi jobbat i sex månadersperioder där teman har återkommit löpande och vi har blandat föredrag med gruppdiskussioner och individuella uppgifter. Oavsett om temat handlat om privatekonomi eller livsstil och hälsa har vi även lyft in ett yrkesperspektiv där den som hållit i föreläsningen redogjort för sin väg till nuvarande arbete eller egna företaget. Syftet med temaaktiviteterna har varit att ge deltagarna nya kunskaper och insikter om livet i stort och hur allt hänger ihop, om man äter och sover bra och dessutom motionerar regelbundet mår man bättre och har lättare att nå sina mål i livet. Aktiviteterna i projektet har varit uppdukat som ett stort smörgåsbord där deltagare fått en god portion av många olika rätter. Det breda utbudet och sättet att närma sig deltagaren och arbetsmarknaden med ett individuellt upplägg spetsat med det tematiska upplägget har varit projektets signifikanta framgångsfaktorer, tillsammans med det breda samarbetet.

5. Deltagande aktörer i projektet

De samverkansparter som har ingått i TRIO-projektet är Dorotea, Vilhelmina och Åsele kommuner (med dess näringsenheter, lärcentrum och socialförvaltningar), Arbetsförmedlingen i arbetsmarknadsområdet, Försäkringskassan, Landstinget (psykiatrimottagningen), Svenska kyrkan, Kronofogdemyndigheten, Skatteverket, samt Företagarna. Projektet ska enligt projektplanen bidra till en fördjupad samverkan mellan aktörerna och där alla aktörer ska jobba för att underlätta för ungdomar utanför studier och arbete ska ta sig in på arbetsmarknaden eller vidare till studier. Med hjälp av kommunerna, Försäkringskassan, Skatteverket, Svenska Kyrkan och Landstinget har vi kunnat erbjuda seminarium och särskilda projektaktiviteter inom teman som privatekonomi, livsstil och hälsa, attityder och värdegrund, utbildningsinformation, arbetsmarknadsutveckling, näringslivsfrågor och framtidsplanering. Vi har haft personal som jobbat med dessa teman och bidragit med sina kunskaper och erfarenheter inom sina respektive områden. Vidare har vi jobbat tillsammans med flerpartsmöten där den samlade kraften och en god samverkan har varit ett stort stöd för den deltagande individen. I samverkansarbetet där vi med gemensamma krafter bollat idéer, uppmuntrat individen och tillsammans kommit fram till mer fungerande lösningar och en bättre planering för individen än vi skulle ha fått när alla jobbar på varsitt håll. Ett arbetssätt inom projektet som verkligen skapat ett mervärde för individen. Till alla aktiviteter har vi samlat på oss bra och användbart material som deltagarna jobbat med för de olika temana och ett av dessa är det material som Kronofogden enligt projektplanen skulle ta fram, Koll på cashen, ett material som ska öka deltagarnas kunskaper inom privatekonomi.

Arbetsförmedlingen har haft en stor del i projektet och de som främst stått för merparten av projektets deltagare. Från det att projektet skrevs till dess att projektet startade har det skett en hel del förändringar hos våra myndigheter. Kundgruppen hos Arbetsförmedlingen har förändrats bland annat på grund av att kraven på personer som har en bakomliggande sjukdomsproblematik förväntas vara arbetsökande i större utsträckning än tidigare. Även de som har behov av stöd från våra socialförvaltningar måste vara inskrivna på Arbetsförmedlingen, för att kunna få något ekonomiskt bistånd från kommunen. Det har gjort att även om våra deltagare har haft behov av flera myndighetskontakter, så har planeringen att ingå i TRIO-projektet nästan uteslutande gjorts hos Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingens personal har bidragit med sin kunskap och kontakt in i projektet vad gäller jobbsökande aktiviteter, coaching, matchning, arbetsmarknadsutveckling, företagsbesök och arbetspraktik. De har också varit ett stort stöd för projektledare och projektmedarbetare när det gäller kunskap och inblick hur en statlig myndighet fungerar och vilka faktorer som styr och därmed påverkar projektet i det dagliga arbetet.

Lärcentrum i våra tre kommuner har varit ett viktigt nav för projektet, både för att de anställda i projektet haft det som sina arbetsplatser där och för att det varit en samlingsplats för projektets aktiviteter. På lärcentrum har vi haft tillgång till bra och ändamålsenliga lokaler och bra teknisk utrustning, som fräscha datorer, skrivare, kopieringsmaskiner, projektorer, telefon- och videokonferenser. På lärcentrum finns även en hög kompetens inom utbildning som projektet har haft stor nytta av. Med närhet och ständig närvaro av andra studerande har projektets deltagare inspirerats till både kompletterande gymnasiestudier och till högre studier mot olika yrkesinriktningar. En viktig insats med projektet i vår region med en historiskt sett en låg andel av befolkningen som har en högre utbildning.

Samarbetet med Företagarna har främst skett genom aktiviteter som företagsbesök och arbetspraktik. Aktiviteter som varit mycket uppskattade av deltagarna då vägen mot framtiden blir mer verklighetsförankrad ute på arbetsmarknaden. Det är först när deltagarna får komma ut och se och prova på en arbetsplats som man verkligen får kunskap och förståelse om vad ett visst yrke innebär. Vi har varit ute mycket på arbetsplatser och företag för att ge deltagarna en så bred bild som möjligt och vi upplever att vi har fått en bra respons från företagarna och de ställer alltid upp om de har möjlighet att ta emot en grupp eller individ. Uppbyggandet av kontakter har varit värdefullt både för de som jobbar i projektet och för deltagarna i projektet. Tydligt är att de som har eller skaffat sig kontakter kommer snabbare ut i arbetslivet och får en kortare tid som arbetssökande. Vi hade ambitionen att tillsammans med Företagarna och andra företrädare från arbetslivet bygga upp ett mentorsprogram där deltagarna mer uttalat fått en mentor som kunde stödja och dela med sig av sina erfarenheter och kontakter på arbetsmarknaden. Detta arbete har vi helt enkelt inte hunnit med i den utsträckning som vi skulle önskat, där har det mer handlat om att den eller de handledare deltagarna haft ute på praktikplatserna fungerat som mentorer under praktiktiden. Förutom de i projektplanen beskrivna aktörer har vi haft ett gott samarbete med andra aktörer som Entreprenörcentrum som jobbar med företagsutveckling och fackförbund som bidragit med aktiviteter kring arbetsmiljö och arbetsvillkor, för att nämna några.

Styrgruppen och projektgruppen för TRIO var redan formerad när projektet drog igång. I styrgruppen var rektorn för lärcentrum i Vilhelmina sammankallande och tillika chef för de anställda i projektet. I styrgruppen fanns de flesta av projektets aktörer representerade; arbetsförmedlingens chef i vårt arbetsmarknadsområde, socialcheferna i våra tre kommuner, verksamhetschefen för landstingets psykiatri, försäkringskassans enhetschef i inlandet, verksamhetschefen för Dorotea lärcentrum, chefen för Svenska kyrkan i Vilhelmina-Stensele församling, ordförande för Företagarna. Utöver dessa personer har både projektledaren och projektmedarbetaren ingått i styrgruppen, projektledaren oftast som föredragande i frågorna på agendan. Styrgruppens breda sammansättning av personer på positioner som har god inblick i den egna organisationen och möjlighet till påverkan. Det har gett projektet goda förutsättningar för att bedriva ett framgångsrikt arbete och vi har haft många bra möten och diskussioner. Det som skulle önskas är att styrgruppen redan från början fokuserat mer på övergripande och strategiska frågor och på så sätt kanske projektet kunnat nå längre med sitt påverkansarbete.

En tid in i projektet kände vi att trots närvaron av alla chefer, så är det politikerna som fattar besluten om hur tjänstemännen ska arbeta och dem vi vill involvera i vårt arbete. Vi böjd därför in en politisk representant från respektive kommun att delta i styrgruppens arbete men det gick utan större framgång. Intresset fanns nog men inte tillräckligt för att komma på styrgruppens möten och endast vid ett tillfälle deltog en av de inbjudna politikerna. Politikerna fanns dock med på styrgruppens sändlista och förhoppningsvis har detta gjort att våra politiker tagit del av utskickat material och på så sätt vet vad som har hänt i projektet.

Projektgruppen har bestått av projektledare, projektmedarbetare och representanter från alla tre

kommunernas lärcentrum och socialförvaltningar, samt en representant från arbetsförmedlingen. I projektgruppen har representanterna jobbat på en handläggarnivå och mer direkt med målgruppen. Senare bjöd projektgruppen, liksom styrgruppen, in politiker att delta i gruppen och fick med en representant från kommunstyrelsen i Vilhelmina, en politiker som varit delaktig vid flera träffar och aktiviteter. Uppgiften för projektgruppen har främst handlat om att hantera frågor kring deltagarna och aktiviteterna i projektet, men även mycket kring gemensamma arbetsrutiner och samverkansformer. Det har varit ett stort engagemang från projektgruppens medlemmar samtidigt som man alltid känner att man vill hinna med mer och nå längre med arbetet under projektiden. Arbetet i såväl projektgruppen som styrgruppen har handlat mycket om lärande och det har varit en spännande resa med många nya kunskaper och erfarenheter. Projektets grupper har också bidragit till att nya mötesforum och kontakter skapats och tillsammans jobbat mot ett gemensamt mål, att stödja unga utanför studier och arbete. Då projektets arbete har bedrivits i tre kommuner uppstod behovet att även samlas mer lokalt i respektive kommun och vid ett antal tillfällen har vi samlat ihop vad vi kallat referensgruppsmöten, en slags lokal projektgrupp, bestående av representanter från arbetsförmedlingen, sociala och lärcentrum deltagit. Det har gett projektet ett mer nära samarbete inom respektive kommun där mer lokala frågor diskuterats.

6. Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsfrågorna behandlades redan från start i både projektgrupp och styrgrupp på ett för projektet strategiskt plan. Under de inledande månaderna av projektet tog vi stöd från processtödet för jämställdhet för att hitta bra metoder hur man kan jobba mer konkret med denna fråga. Det handlade om ta fram jämställdhetsfakta, metoder och praktiska exempel för att göra arbetet med jämställdhet mer konkret och tydligt. Den hjälp vi fick av processtödet utgjorde en god grund att stå på och gavs oss en ökad insikt och kunskapsnivå om jämställdhetsfrågor. I enlighet med projektplanen var tanken att synliggöra frågor kring jämställdhet på olika sätt. Förutom stöd och utbildning av processtödet fanns frågan stående på styrgruppens agenda och vi läste även böcker i ämnet för att få ytterligare fördjupning. Uppgiften till projektet blev sedan att dels integrera jämställdhetsfrågan som ett stående inslag i alla aktiviteter samt att löpande genomföra specifika temaaktiviteter om jämställdhet. Vi har under hela projektiden sett jämställdhet som en viktigt fråga, särskilt då det i våra kommuner finns tydliga könsbundna mönster. Tydligt är att en stor del av våra invånare har gjort traditionella yrkesval utifrån ett könsperspektiv. Vi har genom våra aktiviteter i projektet sett vissa mönster som att det på mansdominerade arbetsplatser är det ofta en man som är chef och kvinnlig chef på kvinnodominerade arbetsplatser. De arbetsplatser som har en könsblandad personalstab är det vanligt med en manlig chef. I mindre företag som drivs som familjeföretag är det ofta mannen som är frontfigur och kvinnan som står för markservicen och fixar och ordnar för att gäster eller kunderna ska få bästa service.

Vår verksamhet i projektet har byggt på både individuella aktiviteter och gruppträffar där dialogen och utbytet i en ständigt pågående process har haft betydelse för arbetet med jämställdhet. I de individuella aktiviteterna som livs- och yrkesplanering och arbetspraktik får varje person utrymme att både prova på och uppmuntras till att se och prova nya vägar. Det har många gånger kommit fram oväntade beslut när vi har jobbat med till exempel intressetest och yrkesbarometer. Där kan det komma fram nya idéer om individen utifrån vilka egenskaper och vilken bakgrund denne har. Sen har vi jobbat vidare utifrån dessa kartläggningar och uppmuntrat deltagarna att våga prova ett för deltagarna nytt område eller yrke. Det har varit otroligt spännande att se individer som provat något nytt utvecklas och växer med uppgiften. Från att inte alls tro sig själv till att denne får uppleva att det är en uppgift som hon eller han klarar av och till och med tycker är riktigt roligt. Under projektiden har vi haft ett antal deltagare som fått jobb som ligger utanför de traditionella yrkesvalen, som exempelvis när en kille som fått anställning inom serveringen på restaurang och en tjej som började köra dumper i en gruva. När vi har jobbat med jobbsökande uppgifter har alltid de personliga intressena och färdigheterna haft avgörande betydelse för inriktningen och inte vilket

kön personen ifråga har.

För deltagarna har projektet gett möjlighet till många nya möten där tjejer och killar möts på en gemensam arena och alla har de olika förutsättningar och bakgrund. Många av de ungdomar som vi har mött har vandrat i traditionella fotspår, där tjejerna har gått omvårdnads eller barn- och fritidsprogrammet på gymnasiet, medan killarna har gått fordonsmekanisk, transport eller el-tekniskt program. Våra erfarenheter under projekttiden är att bara det att deltagarna möts och är en blandning av människor med olika bakgrund påverkar de varandra och är en slags ögonöppnare för varandra och det känns positivt och utvecklande ur ett jämställdhetsperspektiv.

Jämställdhetsfrågan har särskilt tydligt kommit fram under alla de företags- och arbetsplatsbesök vi gjort och när vi bjudit in olika företagare och branschfolk som själva gjort otraditionella yrkesval. Vi har jobbat med olika frågor om hur det ser ut på arbetsplatsen vad gäller bland annat arbetsvillkor, lön och maktstrukturer. Vi har sett det som viktigt att öka deltagarnas kunskaper om andra yrkeskategorier än de själva känner till sedan tidigare. En ambition är att deltagarna mera kritiskt ska välja arbetsplatser som har ett reellt jämställdhetsarbete. Ambitionen är också ett sätt att öka samhällsengagemanget rent generellt i dessa frågor. Vår förväntan är att fler ska planera för ett otraditionellt yrkesval efter avslutat projekt.

7. Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

I likhet med arbetet med jämställdhet, har arbetet med tillgänglighet varit en viktig del i projektet. Redan i inledningen av projektet anlät vi processtöd för tillgänglighet som kom och utbildade både de som är anställda i projektet och de som ingår i projekt- respektive styrgrupp. Den kunskap vi fick då har varit värdefull under hela projekttiden. Vi har även löpande haft kontakt med processtödet för råd och stöd med tillgänglighetsarbetet. Senare under projektet har vi genom processtödet, haft hjälp av konsulter inom tillgänglighet som jobbat med aktiviteter för både deltagare och samverkansparter. En mycket lärorik aktivitet där vi fått fördjupade kunskaper och nya tankar kring vad tillgänglighet innebär och hur vi alla berörs av hur tillgänglig information är, som exempel. Vi har även jobbat med hur tillgängligheten fungerar på olika arbetsplatser och vad som är viktigt att tänka på. Vid alla de företagsbesök vi gjort har vi studerat hur tillgängligheten ser ut på respektive företag och vilka funktionsnedsättningar som skulle vara ett hinder för att arbeta på den aktuella arbetsplatsen.

Vår tanke är, i enlighet med projektplanen, att de aktiviteter som vi har genomfört i projektet vara tillgängliga för alla. Tillgänglighetsaspekten har alltid funnits med i hur och var vi lagt upp våra aktiviteter. När vi först träffat deltagarna börjar vi alltid med ett utförligt kartläggningsarbete där individens behov är i fokus. Vi har då kollat av om nya deltagare hänger med vid muntliga genomgångar och skriftliga uppgifter, då vi sett att den främsta tillgänglighetsfrågan i TRIO-projektet har handlat om läs- och skrivsvårigheter och inlärningsproblem. Flera av deltagarna har sagt att de har saknat stöd för dessa problem i skolan och har en rädsla för att begära hjälp då de tror att de då ska uppfattas som dumma. Genom att vårt upplägg i projektet har byggt på att skapa goda relationer med deltagarna har vi upplevt att det funnit en öppenhet om att diskutera individuella behov av stöd. För att utveckla deltagarnas läs- och skrivkunskaper har vi jobbat med många uppgifter där det handlar om att läsa och förstå information och texter samt att skriva jobbansökningar och CV med ständig feedback.

Vi har sett det som en viktig insats för att öka tillgängligheten för deltagarna och efterhand jobbat mer strategiskt och strukturerat med de individuella samtal och byggt upp goda relationer med deltagarna. Det har visat sig att vara en framgångsrik metod för att få deltagarna att våga öppna sig och inte vara rädd att tala om sina behov av stöd, vid olika former av funktionsnedsättningar. Det har många gånger handlat om psykisk ohälsa, som begränsar individens förmåga att till exempel ta

sig ur sängen på morgonen, ta sig ut bland andra människor och hur det fungerar med de arbetsuppgifter som de får. Tack vare att vi haft en bred samverkan mellan många myndigheter i projektet har det funnits möjlighet till olika former av stöd, som kan hjälpa individen utifrån det behov som finns. Det har hjälpt individen ifråga att ta små steg framåt och på så sätt öka sitt välmående. En effekt av det har blivit att även anställningsbarheten hos individen har ökat och deltagaren kommit närmare arbetsmarknaden och projektet har därmed uppnått sitt syfte. Detta samtidigt som vi sett många fördelar med vårt gruppupplägg just för att blir en form av social träning och mötesplats där man möter andra i samma situation.

Vår metod för arbetet med tillgänglighetsfrågan har först inneburit att vi varit förberedda på att möta behov av fysisk tillgänglighet i våra lokaler. Sedan har vi med stöd av material från bland annat Handisam lyft fram mer mjuka tillgänglighetsfrågor. Ett exempel på mer mjuka frågor har handlat om tillgängligheten för personer med astma eller allergier. Där vi sett hur viktigt det är att sprida information om allergi och astma för att öka medvetenheten om vilka individuella begränsningar kan ge i arbetslivet. Som i så många andra sammanhang har vi försökt trycka på hur viktigt det är med ett gott bemötande, att bli tagen på allvar och att finna fungerande lösningar för personer med en funktionsnedsättning. Här har vi fört dialoger både individuellt och i gruppen, samt med arbetsgivare hur viktigt det är att man visar respekt för funktionsnedsättningar. Just att det finns någon som lyssnar och bryr sig och det är kanske just där vi med projektet skapat ett mervärdeför individen Ett arbetssätt som det kanske inte alltid finns utrymme för i den ordinarie verksamheten hos alla våra samverkanspartner.

8. Regionala prioriteringar

Vi har inte jobbat med några regionala prioriteringar.

9. Spridning och påverkansarbete

Hur kan projektets idéer och erfarenheter omsättas i annan verksamhet?

Vilka ytterligare insatser för påverkansarbetet skulle behövas för att nå dit ni vill? Vem/vilka bör göra det?

Under hela projekttiden har vi deltagit i flertalet nätverk där unga, studier, arbete och eget företagande finns på agendan i syfte att utvidga och fördjupa samarbetet mellan olika organisationer. Vi har sett som vår uppgift att sprida de erfarenheter och slutsatser som vi kommit fram till under projekt och därmed ha möjligt att påverka det arbete som finns runt målgruppen. I de olika grupperingarna har vi mött chefer för Arbetsförmedlingen, socialförvaltningar, Lärocentrum, Försäkringskassan, Landstinget. Kommunchefer, kommunalråd, oppositionsråd, fackliga företrädare, skolchefer, rektorer, socialsekreterare, fältassistenter, studie- och yrkesvägledare, näringslivsansvariga och företrädare för lokala Entreprenörcentrum. En stor skara människor som alla är engagerad kring projektets målgrupp utifrån sitt uppdrag. När vi har deltagit i möten med ovan nämnda person har vi både fått möjlighet att presentera dem verksamhet som vi bedrivit i projektet men även kommit med förslag på hur vi tillsammans kan utveckla arbete kring individer i utanförskap. Vi har tagit fram flera förslag som vi presenterat för politiken. Tyvärr har vi inte under projekttiden sett några större förändringar och upplever en viss tröghet i systemen och därför inser att vi skulle behövt längre tid för att kunna få se verkliga effekter av vårt påverkansarbete. Tydligt är dock att frågor kring målgruppen har fått extra ljus på sig och även om det inte kommit till så många nya politiska beslut tror vi att frågorna kommit högre upp på aktörernas agenda. På så sätt ser vi att det engagemang som projektet gett utrymme för, har gjort avtryck på organisationsnivå och förhoppningsvis kommer engagemanget även att göra skillnad på en högre strukturell nivå. Projektets målsättning att bidra med en fördjupad samverkan mellan målgrupp, kommunerna, näringslivet, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen kan därför till stor del anses uppfylld.

Den direkta verksamhet som vi bedrivit i projektet har vi svårt att finna plats för i ordinarie verksamheter hos våra aktörer. Vi kan se stora besparingsbehov och neddragningar i våra kommuner och landsting. Inom flertalet av våra samarbetspartners verksamheter är deras uppdrag avgränsat till att innefatta de arbetsuppgifter de ålagts och inte mer. Många gånger styrt från högre ort och därmed små möjligheter att påverka från lokalt håll. Vi skulle gärna se att det fanns mer resurser att jobba förebyggande med målgruppen, och inte bara behöva ta hand om de problem som redan uppstått. Vår erfarenhet är att ju tidigare och mer individuellt stöd den unga kan få, desto större är chansen att tiden i utanförskap inte blir alltför långvarig.

Ambitionen var att inom projekttiden söka nya projektmedel för att kunna ge ett fortsatt mervärde till målgruppen, och ytterligare utveckla de metoder som vi använt oss av i projektet. Tyvärr kom vi under projektplaneringen inför ett nytt projekt fram till att vi inte riktigt kunde samlas runt ett gemensamt behov. Detta sågs främst bero på att förutsättningar för varje organisation förändrats och kanske att ett gott samarbete nu finns upparbetat. Vidare hamnade allt fokus på allt ro iland pågående projekt och tiden har inte funnit att söka nya projekt. Under projektets sista månad har vi fört en intensifierad dialog med flertalet av våra samverkanspartner och muntligt lämnat över uppdraget med det fortsatta ungdomsarbetet till dem. Det kommer att krävas ett samlat krafttag för att möta de arbetsmarknadsrelaterade problem som våra kommuner står inför. En hög arbetslöshet, en åldrande befolkning och vikande befolkningstrend blir en ekvation svår att lösa.

10. Extern utvärdering

Det tog lite längre tid än planerat att komma igång med projektets följeforskning. Ett halvår in i projektet fick vi klart dock med att European Minds skulle utföra projektets externa utvärdering. Utifrån uppdragsbeskrivningen planerades sedan vilka utvärderingsaktiviteter som skulle genomföras. Till att börja med tog utvärderarna del av all den skriftliga dokumentation som gjorts inom ramen för projektet så långt. Vi har även löpande översänt det material och underlag vi tagit fram till European Minds. Ansatsen i utvärderingsuppdraget har varit att jobba med ett inkluderande arbetssätt där utvärderarna har varit delaktig vid ett antal aktiviteter med projekt- och styrgrupp och även genomfört ett antal djupintervjuer med projektledning och samverkansaktörer. De lärdomar som gjorts fram till januari 2011 summerades sedan på ett analysseminarium i Dorotea där flertalet av våra samverkansaktörer deltog. Under analysseminariet gavs även utrymme för gruppvisa diskussioner, och det kom då fram många intressanta åsikter om vad som fungerat bra och vad som kan förbättras. Till att börja med fördes diskussioner om projektgruppen respektive styrgruppens uppdrag som till en början tenderade att vara av liknande karaktär, där styrgrupp som skulle behövt lyfta blicken i ett tidigare skede och inte fastna på aktivitetsnivå, då det mer är en projektgruppsfråga. Styrgruppen skulle redan i ett tidigt skede jobba mer med strategiska frågor och borde mer ha fokuserat på projektets syfte och målformuleringar. Det stora intresset och engagemanget som fanns i styrgruppen inledningsvis, har minskat efterhand. Kanske det finns ett samband där mellan engagemanget, och ett otillräckligt tydliggörande av projektorganisationen och de olika uppdragen som borde ingå. Samtidigt är projektarbete ett lärande i sig och vi ser det som viktigt att vi har varit öppen för förändringar och tagit till oss av våra lärdomar under resan gång och hela tiden har vi haft ett utvecklande perspektiv. Vidare har utvärderarna även genomfört deltagarintervjuer, fokusgruppsträffar med både aktörer och deltagare, samt en enkätundersökning. Det planerade utvärderingsuppdraget blev tyvärr reviderat på slutet då vi på grund av en prognostiserad minskad medfinansiering såg det svårt att klara kostnaden för uppdraget.

På deltagarnivå ser European Minds att vi haft relevanta aktiviteter i förhållande till problembeskrivning, syfte och delmål. Vidare kan man dock ställa sig vissa frågor som om det finns risk att gruppen går före individen, och att de aktiviteter vi har inte passar alla. Att

temaaktiviteterna bedrivs i skolmiljö har inte alltid varit en fördel utan i flera fall snarare ett hinder. Detta då flera av projektets deltagare har haft en besvärlig skolsituation med misslyckade skolresultat och kanske varit utsatt för mobbing. Deltagarna i projektet har haft mycket varierande behov, och därför kan man se att de i projektet ingående aktiviteterna har varit mer eller mindre intressanta för deltagarna. Trots den stora variationen i deltagarnas behov har vi försökt hitta ett individanpassat upplägg, och med fokus på dennes behov. Med hjälp av utvärderarnas aktiviteter har vi som jobbat i projektet fått stöd i hur vi ska driva och utveckla projektverksamheten. Aktiviteterna, såväl de tematiska som de löpande aktiviteterna, och individperspektivet har sett som viktigt att behålla och utveckla. Att vi haft vårt fokus mot arbetslivet och haft ett gott samarbete med regionens företagare. Även samverkan genom alla de nätverk och arbetsgrupper vi deltagit i har varit viktigt i engagemanget för målgruppen.

Under hela projektresan har vi sökt förbättra vårt arbetssätt och skulle gärna se att det varit ett mer inriktat arbete för ungdomar som lever i en gråzon, mellan eller utanför alla myndigheter, samt att de som är i störst behov av stöd skulle vara de primära deltagarna i projektet. Utfallet har blivit lite annorlunda där deltagare som hellre skulle gå hos en jobbcoach hamnat hos TRIO, men det har flera orsaker att det blivit så. En påverkande faktor det regelverk som finns för projekt som medfinansieras av socialfondens programområde 2 där kraven på en viss grad av månatlig utbetalning till deltagarna för att få kalkylen att gå ihop. Detta går inte riktigt ihop med att stödja dem som mår allra sämst, och befinner sig längst bort från arbetsmarknaden. Personer som kanske står utanför samhällets ekonomiska bidragssystem och om de har en ekonomisk medfinansiering som kan räknas i som medfinansiering av projektet, har de kanske inte så hög närvaro i projektets verksamhet. Detta faktum har påverkat TRIO-projektet som under hela projekttiden och vi har gjort allt vi kan för att hålla ett tillräckligt deltagarantal för att få ihop projektbudgeten. Inför projektets sista halvår ställdes vi inför ett val att eventuellt lägga ned projektet i förtid på grund av risken med ett för lågt deltagarantal. Vi valde dock att kämpa för projektet och fann en möjlig lösning med att utöka målgruppen till att omfattas av deltagare även över 24 år. Den utökningen tillsammans med en god vilja från Arbetsförmedlingen att rekrytera deltagare har gjort vi kunnat bedriva projektet tiden ut.

Många av dessa frågor har bollats med våra utvärderare på European Minds och de har varit värdefulla som ett stöd och ett bollplank med deras breda erfarenhet från många andra socialfondsprojekt. I processen att utveckla projektet och med planer på att ansöka om ytterligare projekt har vi även haft återkommande kontakter med processtödet för projektutveckling vars uppdrag också finns hos European Minds. Arbetet med att planera inför ett nytt projekt tillsammans med våra samverkanspartner har varit tillfälle att reflektera och utvärdera pågående projekt. Nu stöp planer på ett nytt projekt då fokus hamnade på att avsluta pågående projekt och att alla samverkansaktörer inte riktigt ser behovet av en fortsättning i dagsläget. Dels kan man se att det har skett stora förändringar av arbetsmarknadsåtgärder under tiden för projektet där framförallt arbetsförmedlingen fått andra uppdrag. Uppdrag som bestått i ett flertal nya åtgärder som jobbcoaching, mer pengar till både förberedande utbildning och yrkesutbildningar för att möta den höga arbetslösheten. Dessa åtgärder fanns inte under planerandet av projektet och vi har till stor del fått anpassa projektets verksamhet efter dessa nya spelregler. Ett behov som dock efterfrågats av flera samverkanspartner i projektets utvärderingsaktiviteter är en daglig praktisk verksamhet som bygger på mer praktiska uppgifter och där deltagare får mer handfasta arbetsuppgifter och även kunna få mer social träning. Vi har dock sett en risk med en sådan verksamhet att det blir en sorts skyddad arbetsplats och där vägen till den reguljära arbetsmarknaden inte per automatik ökar, utan kan snarare ge omvänd effekt. Med ett envist arbete ute på arbetsplatser och företag i våra kommuner har vi istället jobbat mot att få ut deltagarna på arbetspraktik på den "riktiga" arbetsmarknaden. Vi skulle dock gärna hitta former för att bedriva någon slags praktisk verkstad i form av ett socialt företag och där engagemanget och utfallet är avhängt de som jobbar i det sociala företaget och därmed kan motverka fastlåsningsprincipen.

11. Egenutvärdering

Projektets interna dokumentation och uppföljning ser både våra externa utvärderare och vi själva att den fungerat bra och fyllt sitt syfte. Särskilt positivt är att dokumentationen gett en tydlig kommunikation mot målgrupp och samverkansparter, genom upprättande av mallar, avtal och information runt projektets ingående moment. Vi bedömer även den dokumentation som syftar till uppföljning av deltagarnas aktiviteter och upplevelser av deltagandet i projektet haft stor betydelse för den löpande planering och utvecklingen av projektet under resans gång. Våra externa utvärderare anser dock att det kan finnas en risk att all denna skriftliga dokumentation skickar vissa signaler om byråkrati och myndighetsutövning vilket kan motverka projektets innovativa och visionära ansatser.

Genom den nära dialog som vi har haft med våra deltagare har vi fått en kontinuerlig muntlig feedback. Vi har även månatligen utvärderat periodens aktiviteter och när deltagaren avslutat sin projekttid har vi följt upp med en slututvärdering. Vid ett par tillfällen har vi haft ungdomarna närvarande vid möten med projektgruppen, men vi har haft svårt att motivera deltagarna att komma dit. De som väl kommit har inte vågat säga något direkt och vi ser att den mer personliga dialogen gett mer. Sen har deltagare själva fått styra innehåll i aktiviteterna och till exempel planera för olika företagsbesök. Det resultat vi fått fram i de löpande utvärderingarna har vi använt i planeringen av aktiviteterna och försökt ta till oss så mycket det bara varit möjligt. Glädjande kan vi se att på det stora hela har deltagarna varit nöjda med projektets insatser. Det som vi tror har varit mest negativt för deltagarna i projektet har varit att deltagarna genom anvisningen från Arbetsförmedlingen har upplevt som tvingande och inte ett frivilligt deltagande. Under nedanstående punkt har vi gjort en sammanfattning av lärdomar främst från de utvärderingar som vi genomfört både på deltagar- och organisationsnivå.

12. Kommentarer och tips

Några sammanfattande lärdomarna som vi gjort i arbetet med deltagarna:

1. Alla är individer och utrymmet för dennes behov och önskemål måste komma i första rummet för att processen ska skrida framåt.
2. Möta deltagarna där de befinner sig och bygga upp personliga relationer och förtroende för att hitta rimliga och uppnåeliga mål.
3. Även de små och långsiktiga stegen framåt är av betydelse.
4. Projektets upplägg passar inte alla.
5. Man bör fokusera på dem som har störst behov av stöd för att nyttja tillgängliga resurser på bästa sätt.
6. Projektet har varit viktigt för många och genom extra resurser kunnat utgöra ett individnära stöd.
7. Rekrytering av deltagare och marknadsföring måste ske på en bredare front för att bättre nå ut till målgruppen.

När vi sedan tittar på lärdomarna på aktivitets- och verksamhetsnivå vill vi särskilt lyfta fram följande:

1. God samverkan med alla parter är avgörande för projektets framgång och vi skulle gärna se ett mer fördjupat samarbete och på sikt även en mer utbyggd samlokalisering av parter som arbetar med projektets målgrupp.
2. Det behövs variation på projektets aktiviteter och möjligheten till individuell anpassning är av särskild vikt.
3. Det finns både för- och nackdelar med grupp kontra individuella aktiviteter.

4. Framtidsplanering, praktik och företagsbesök har varit de mest framgångsrika aktiviteterna eftersom de haft en tydlig arbetsmarknadskoppling.
5. Det behövs mer anpassade verksamheter som till exempel praktiska verkstäder med utbildande moment.
6. Skapande av tydliga rutiner och arbetsområden är viktigt för att alla inblandade parter ska kunna jobba effektivt och målinriktat med sina respektive uppdrag.

Slutligen vår framtidsvision:

1. Alla ungdomar ska känna att det finns en plats för dem inom skola eller på arbetsmarknaden.
2. Mer stöd och fler alternativa vägar för de som misslyckas i skolan.
3. Tillgång till fler praktiska och mer yrkesinriktade utbildningar.
4. Öppna upp för än fler praktikplatser och jobba med en samordning kring dessa.
5. Jobba mer med mentorskap i arbetslivet.

13. Kontaktpersoner

Lars Gavelin, Vilhelmina Lärcentrum
Tel. 0940-142 57
e-post: lars.gavelin@vilhelmina.se

Underskrift projektansvarig (projektledare)

Datum	Namnteckning	Namnförtydligande
-------	--------------	-------------------

E-posta dessutom dokumentet till projektets ansvariga handläggare på Svenska ESF-rådet.

Kom ihåg att även fylla i projektets sista lägesrapport för att stöd ska kunna betalas ut.